

נושא

מבחן בית

חלק א'

2. עמוד על אופיים של הממשלים היוניטאריים ועל האופן שבו משטרת בריטניה מממשת את דגם זה. התייחס בתשובתך למאמרים של האגוי והרופ וגימשי.

רוב המדינות הן אוניטריות מה שאומר שהריבונות נשענת באופן בלעדי על שלטון מרכזי. בהסדר היררכי זה, לשלטון הלאומי יש את הסמכות התיאורטית לבטל רמות נמוכות יותר. מנהל תת לאומי, אם אזורי או מקומי, יכול לקבוע מדיניות וליישם אותה אך ורק באישור השלטון המרכזי. ברוב המדינות האוניטריות, לרשות המחוקקת יש רק בית אחד מכיוון שאין צורך בבית נוסף שייצג את המדינות הפנימיות. בניגוד לפדרציות, המסגרת האוניטרית אינה תמיד יצירה מכוונת; שיטות ממשל אלה צומחות באופן טבעי בחברות עם היסטוריה של שלטון מלכים וקיסרים ריבוניים, כגון בריטניה, צרפת ויפן. מבנים אוניטריים הם גם הנורמה בדמוקרטיות קטנות, במיוחד אלה בלי חלוקה אתנית. לעומת המורכבויות של הפדרליזם, מבנה אוניטרי עשוי להיראות פשוט ויעיל. אנחנו יכולים להבחין בשלוש דרכים רחבות בהן מדינות אוניטריות יכולות לפזר כוח מהמרכז: ביזור, דזנטרליזציה והאצלה: ביזור, היא עניין ניהולי לחלוטין, המסמן את העברתם של פקידי השלטון המרכזי רחוק מהבירה שלהם. המהות של מבנה ביזורי נמצאת בכך שהוא מפזר את העבודה מסביב, מוריד עלויות על ידי כך שהוא מאפשר שפעולות יעברו לאזורים זולים יותר ומשחרר מחוזות מרכזיים כדי שיתמקדו בקביעת מדיניות. הדרך השניה של פיזור הכוח, משמעותית יותר מבחינה פוליטית, היא על ידי דזנטרליזציה. כאן, יישום המדיניות נמסר לגופים תת לאומיים כגון הרשויות המקומיות. השלטון המקומי בממלכה המאוחדת משמש כ-"סוס העבודה" של הסמכות המרכזית. הדרך השלישית והקיצונית ביותר של פיזור הכוח היא האצלה. זה מתרחש כאשר המרכז מעניק אוטונומיה בקבלת ההחלטות (כולל חלק מסמכויות החקיקה) לרמות נמוכות יותר. בממלכה המאוחדת, "אסיפות מוסמכות" הוכנסו בסקוטלנד וביילס ב-1999. בריטניה נשאר מדינה אוניטרית מכיוון שהפרלמנט הבריטי יכול לבטל את האספות החדשות האלה בכל רגע. עם הכניסה הנרחבת של מועצות אזוריות נבחרות, הרבה מדינות אוניטריות כגון צרפת ואיטליה מחזיקות עכשיו בשלוש רמות של ממשל תת לאומי: אזורי, מחוזי ומקומי. בנוסף, לחלק מהם יש או לוקחים בחשבון הסדרים מיוחדים עבור ערים גדולות. התוצאה היא מערכת רמות שהיא אפילו יותר מסובכת מאשר שתי הרמות של הרשות התת לאומית – מדיני ומקומי – שיש בפדרציה. למרות שהשלטונות המקומיים יכולים להעביר חוקים בתחומי השיפוט המוגדרים שלהם, התרומה העיקרית שלהם הייתה בתכנון כלכלי ופיתוח תשתיות. משימות אלה הן מעבר לטווח של הרשויות המקומיות הקטנות אך מתחת למעוף הלאומי של המרכז. מכאן שהאבולוציה של השלטון המקומי הינה התפתחות חשובה במדינות אוניטריות. התביעה המקורית לשלטון עצמי יותר רחב פינתה דרך לתפקיד יותר מנהלי בו האזורים עומדים בין רמות אחרות של השלטון. בשיטה של שלטון מרובה רמות, האזורים אכן מוצאים את הרמה שלהם. האיחוד האירופאי עודד את ההתפתחות של רמה אזורית בתוך המדינות החברות בו ובכך הוא מעורר את הופעתו של המושג "שלטון מרובה רמות" עצמו.

אם כן, ממשל יוניטרי זה ממשל שמורכב ממדינה אחת וישנם מספר סוגים של ממשלים יוניטרים. *ממשל שמרני – הוא ממשל שבו לאזורים יש סמכות ביצועית בלבד וההכרעות האסטרטגיות, טקטיקות ופוליטיות מצויות בידי המדינה. האזורים כפופים לשלטון המרכזי. זה ממשל שהאזורים אחראים רק על פעילות אזרית. דוגמא: בתי ספר שבאחריות המדינה. האזורים יכולים להעביר כספים בתוך עצמם. ישראל היא דוגמא למדינה זו. ** ממשל מתון – הערכאות האסטרטגיות הן בידי השלטון המרכזי. לאזורים יש בחירה של אמצעים לביצוע. אזור מסוים יכול לבחור אמצעים למימוש המטרות האסטרטגיות של הרשות המרכזית. לאזורים יש יכולת השפעה על המדיניות דרך בחירות אמצעים כלכליים. דוגמא בישראל: הערים הם קבלני ביצוע למשל בתחום השיטור – המשטרה אחראית והערים מבצעים. *** ממשל יוניטרי רדיקלי – ממשל שבו הסמכויות המקומיות הן סמכויות רבות שגם פולשות לתחום האסטרטגי, ממש לקביעת מדיניות. דוגמא: בריטניה. זה נובע מהעובדה שהרשויות המקומיות פולשות על התקציבים מה שמאפשר להם לנווט את המשאבים בהתאם לצרכים המקומיים. הממשל היוניטרי הקלאסי הוא בריטניה.

משטרת בריטניה: המשטרה הבריטית פועלת בהתאם לכללים יוניטרים רדיקלים. בכל מחוז יש מפכ"ל משטרה שכפוף לראש המחוז / ראש העיר. כלומר המפכ"ל לא כפוף לשלטון מרכזי אלא למחוז. בכל מחוז יש גם ועדת שיטור שאחראית על מדיניות השיטור בעיר. היא מורכבת מאנשי משטרה בדימוס, משפטנים, אנשי אקדמיה ואישי ציבור. הוועדה קובעת מדיניות שיטור. גם תקצוב המשטרה נעשית ע"י העיר אבל המדיניות ע"י הוועדה. המפכ"ל כפוף לוועדה. לגבי תיאום בין אזורי, יש לכל מספר אזורים/ערים ממונה מרכזי שאחראי על התאום. בד"כ מפכ"ל בדימוס. בנוסף לכך קיימת בלונדון משטרה מרכזית שהיא מטפלת בתחומים ארציים. סקוטלנד יארד. זו משטרת חקירות. החקירות המשטריות מצויות בידיה ולא בידי האזורים. מדובר בכל חקירה שהיא. הסקוטלנד יארד מאציל סמכויות על המשטרות האזוריות. הסקוטלנד יארד היא זרוע של הממשלה, כפולה לשר הפנים ומופעלת על ידו. השוטרים כפופים לשלטון המרכזי –הממשלה, ומחויבים לחוק, לפרלמנט והכתר הבריטי. משטרת בריטניה היא משטרה רדיקלית קלאסית. השליטה באזורים היא ע"י ראש המחוז. אסטרטגית השיטור מתבססת על העקרונות הללו. ולכן המשטרה מתבססת על ידי היסודות הללו. החקיקה ע"י השלטון המרכזי. זו גם אחת המשטרות הליברליות בעולם. זה